

Rapporten All-Archeo bv 2137

Archeologienota
Vossem (Tervuren) - Stationsstraat
Perceel 131B

Natasja Reyns

Bornem
2024

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2024/12.807/173

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	10
2.4	Assessmentrapport	10
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	10
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	17
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	21
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	22
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	23
3	Samenvatting.....	25
4	Bibliografie	26
4.1	Publicaties	26
4.2	Websites	26
5	Bijlagen	27
5.1	Archeologische periodes	27

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

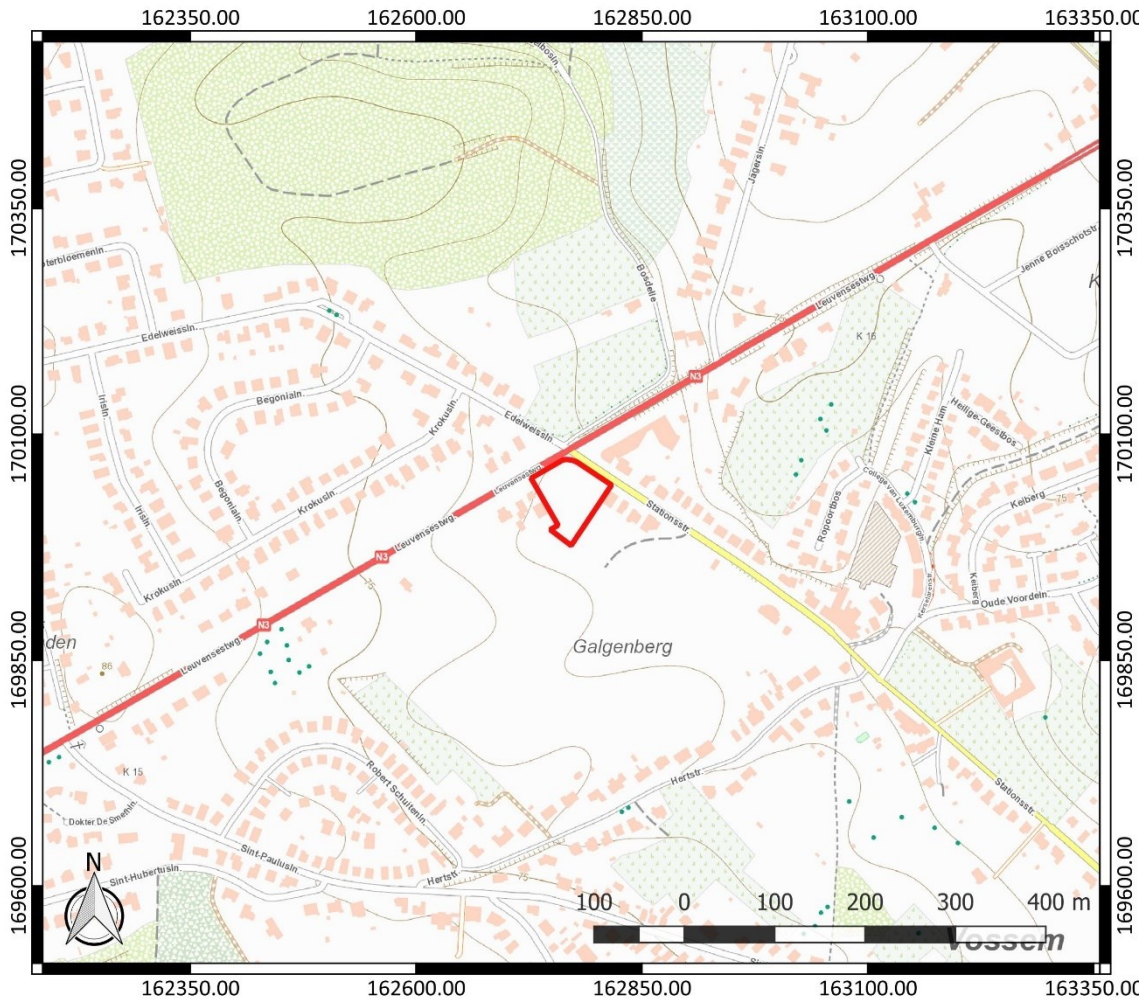
¹ <https://geo.onroerendergoed.be>

² <https://geo.onroerendergoed.be>

Kadastrale percelen: Tervuren, Afdeling 3, sectie A, nummers 131B

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4521 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 18/03/2024 – 21/08/2024

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: niet van toepassing.

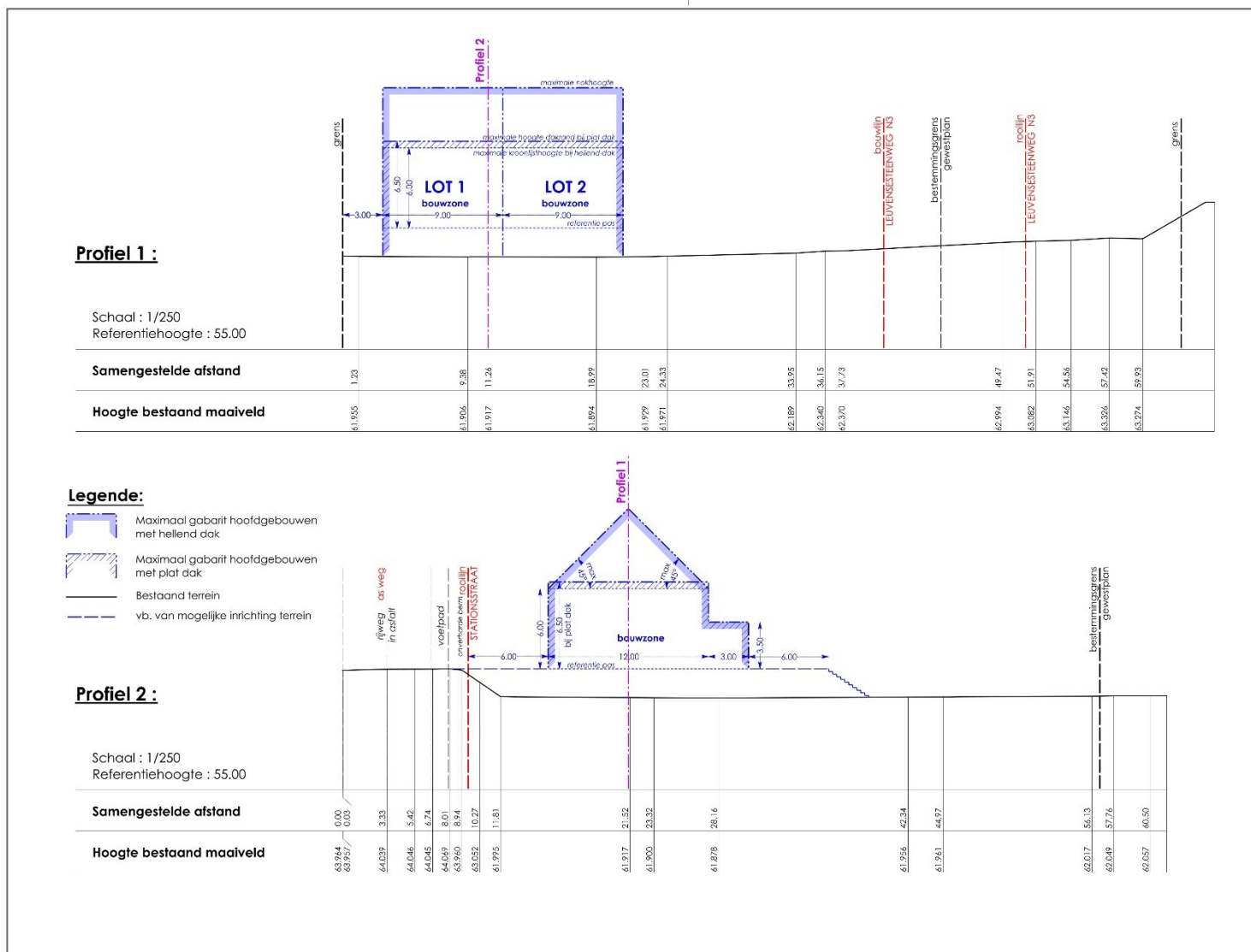
2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, bestaande uit 2 loten voor eengezinswoningen.

De woningen worden uitgevoerd op palen of met een overstroombare kelder op niveau -1, zodat het vloerniveau van de woning aansluit bij de hoogte van de rijweg. De precieze funderingswijze en verstoringsdiepte ligt nog niet vast. Ze is afhankelijk van de resultaten van het uit te voeren sonderingsonderzoek.

De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen ligt in het kader van de verkaveling ook nog niet vast.

Een groot deel van het perceel, met name het deel dat in agrarisch gebied gelegen is, wordt uit de verkaveling gesloten.

Figuur 4: Terreinsnedes

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuiden van de Stationsstraat en de Leuvensesteenweg (Figuur 5). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden en in agrarische gebieden. Ten zuiden van het terrein stromen de Voer en de Vloedgroebbe (Figuur 7).

Tervuren ligt aan de Voer, een zijriviertje van de Dijle, die ontspringt in de zoom van het Zoniënwoud.³ Het bevindt zich op een uitloper van het loessplateau tussen de Zenne en de Dijle.⁴ Geomorfologisch behoort het tot het Brabants Plateau. Het reliëf wordt er bepaald door diep ingesneden rivieren.⁵

³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Tervuren [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13612> (geraadpleegd op 18 maart 2024).

⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Zoniënwoud N.O., Kapucijnenbos, Bos van Marnix en Arboretum van Tervuren [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135094> (geraadpleegd op 18 maart 2024).

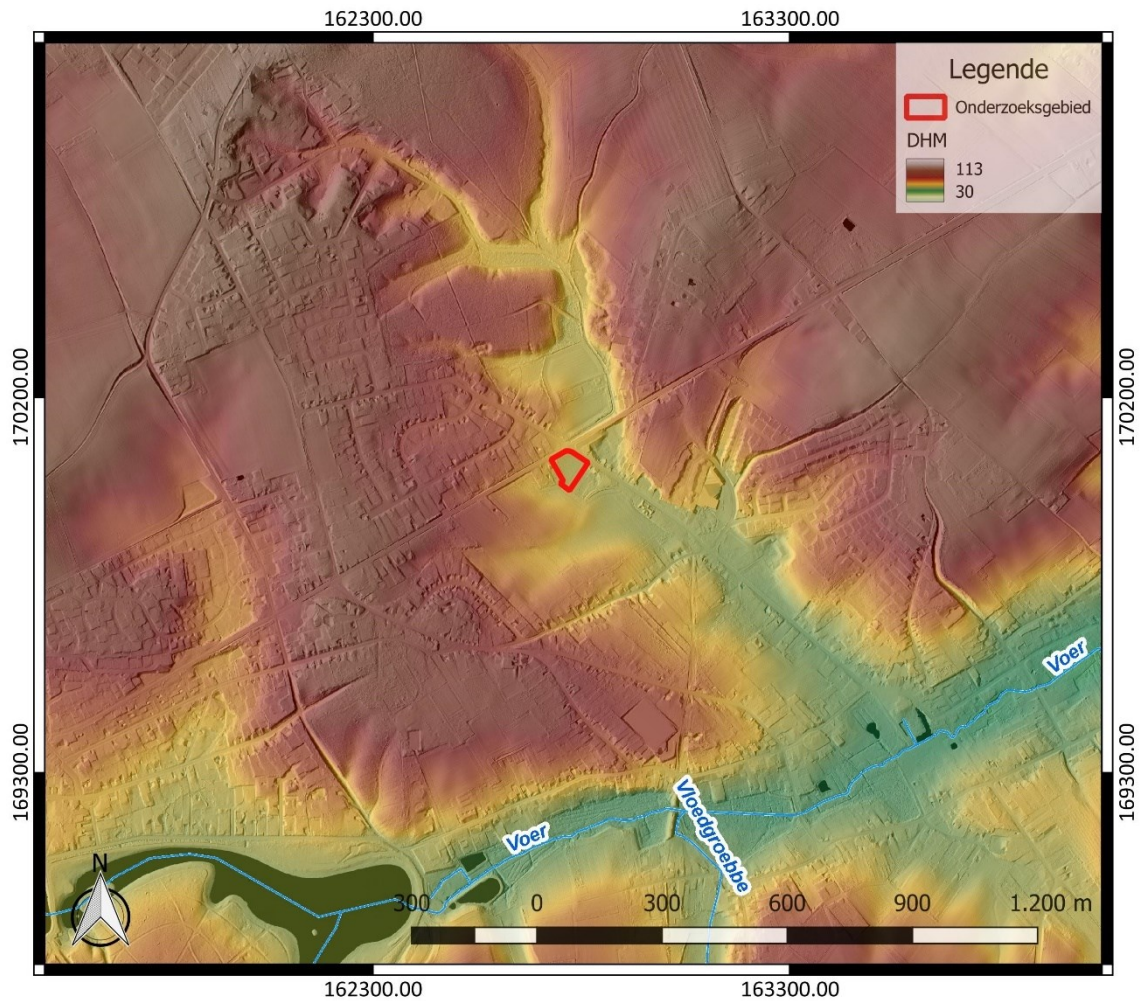
⁵ Baeyens en Dudal 1958, 12; Schroyen *et al.* 2003, 4-6, 37.

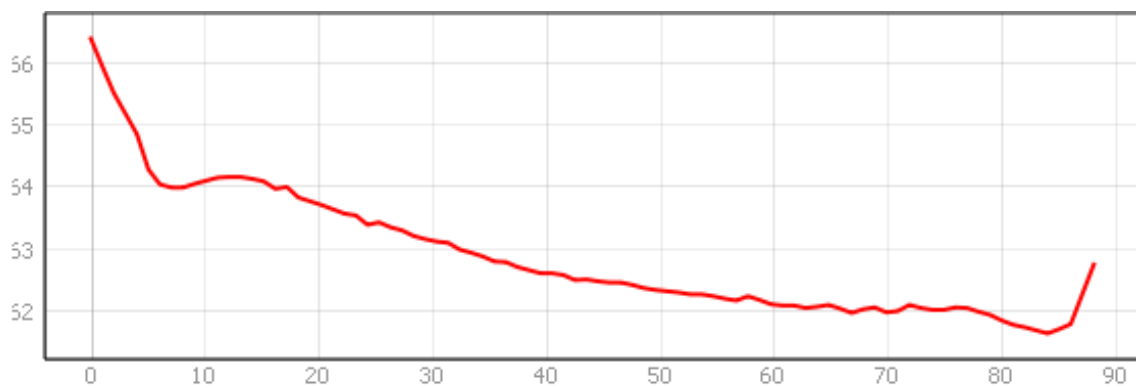
Figuur 5: Luchtfoto van 2022 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 6: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

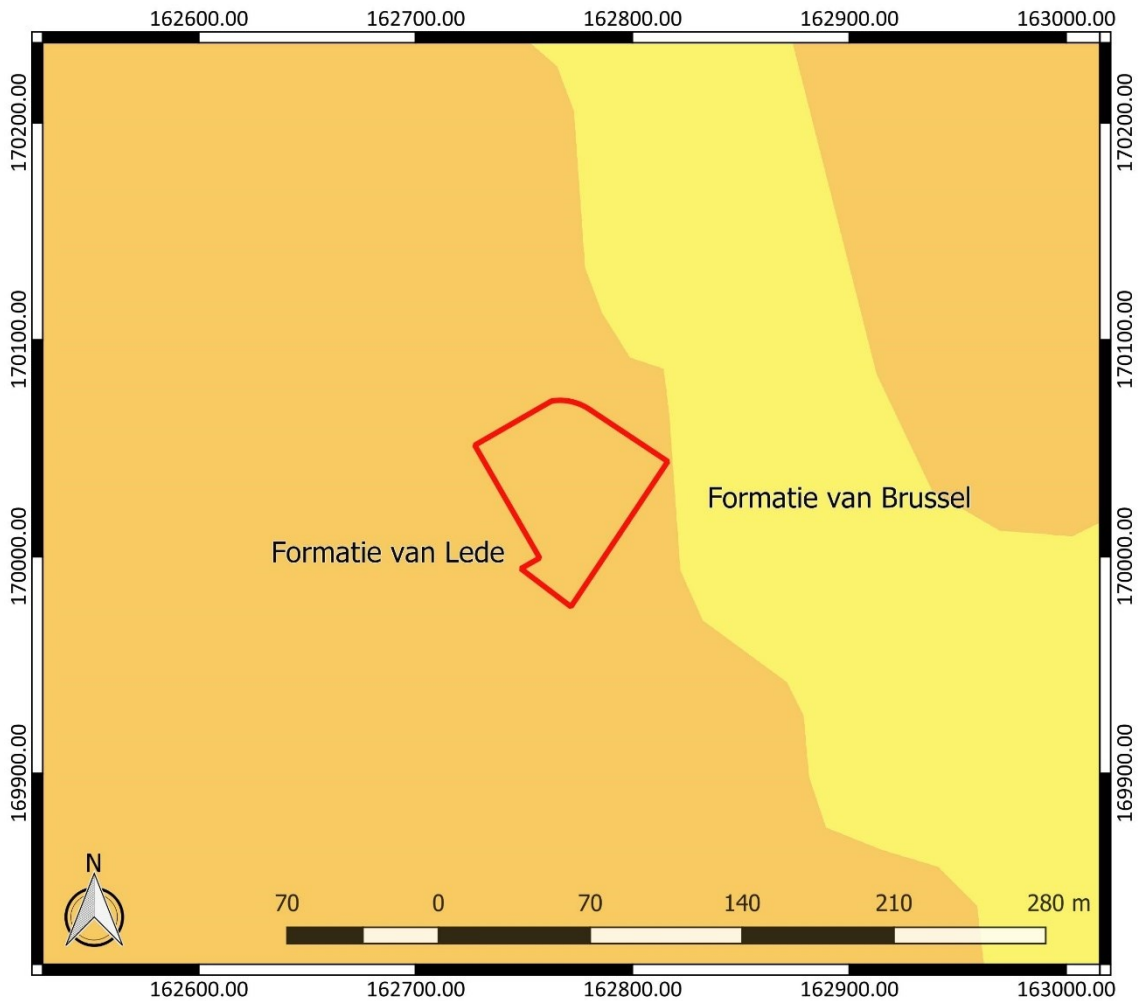

Figuur 7: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 8: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich ter hoogte van een insnijding in het Brabants plateau. Het terrein kent een hoogte van 61,23 tot 66,80 m TAW (Figuur 8).

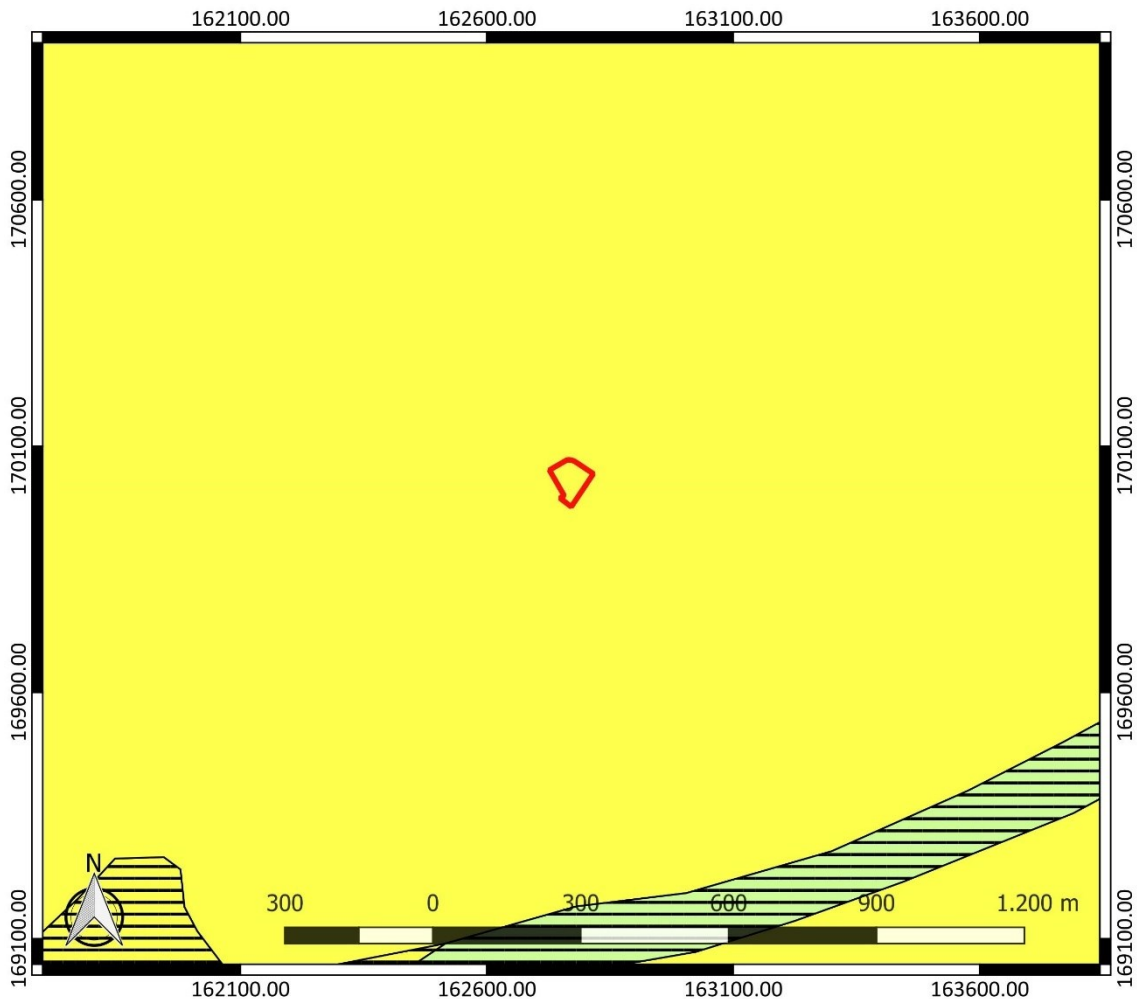
Figuur 9: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 9) bestaat uit de Formatie van Lede. Dit wordt gekenmerkt door lichtgrijs fijn zand, dat soms kalksteenbanken bevat. Verder is het kalkhoudend, fossielhoudend (*Nummulites variolarius*), soms glauconiethoudend en bevat het basisgrind. Vlakbij vinden we ook de aanduiding van de Formatie van Brussel. Het bestaat uit bleekgrijs fijn zand, dat kalkhoudend en soms fossielhoudend is. Het bevat ook kiezel- en kalkzandsteenbanken.⁶

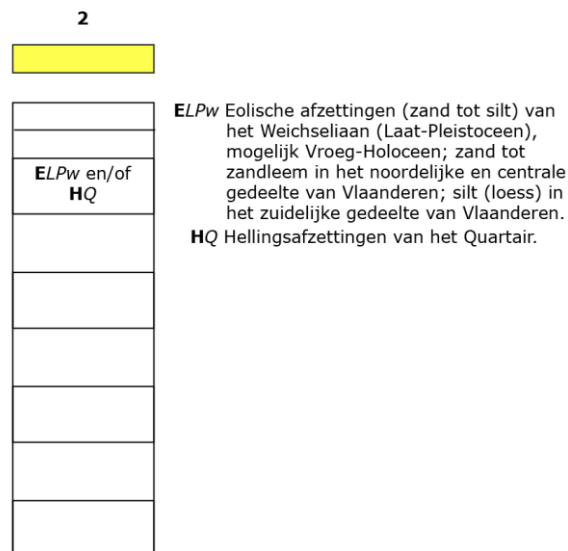
De quartairgeologische kaart (Figuur 10) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁷

⁶ www.geopunt.be/kaart

⁷ www.geopunt.be/kaart

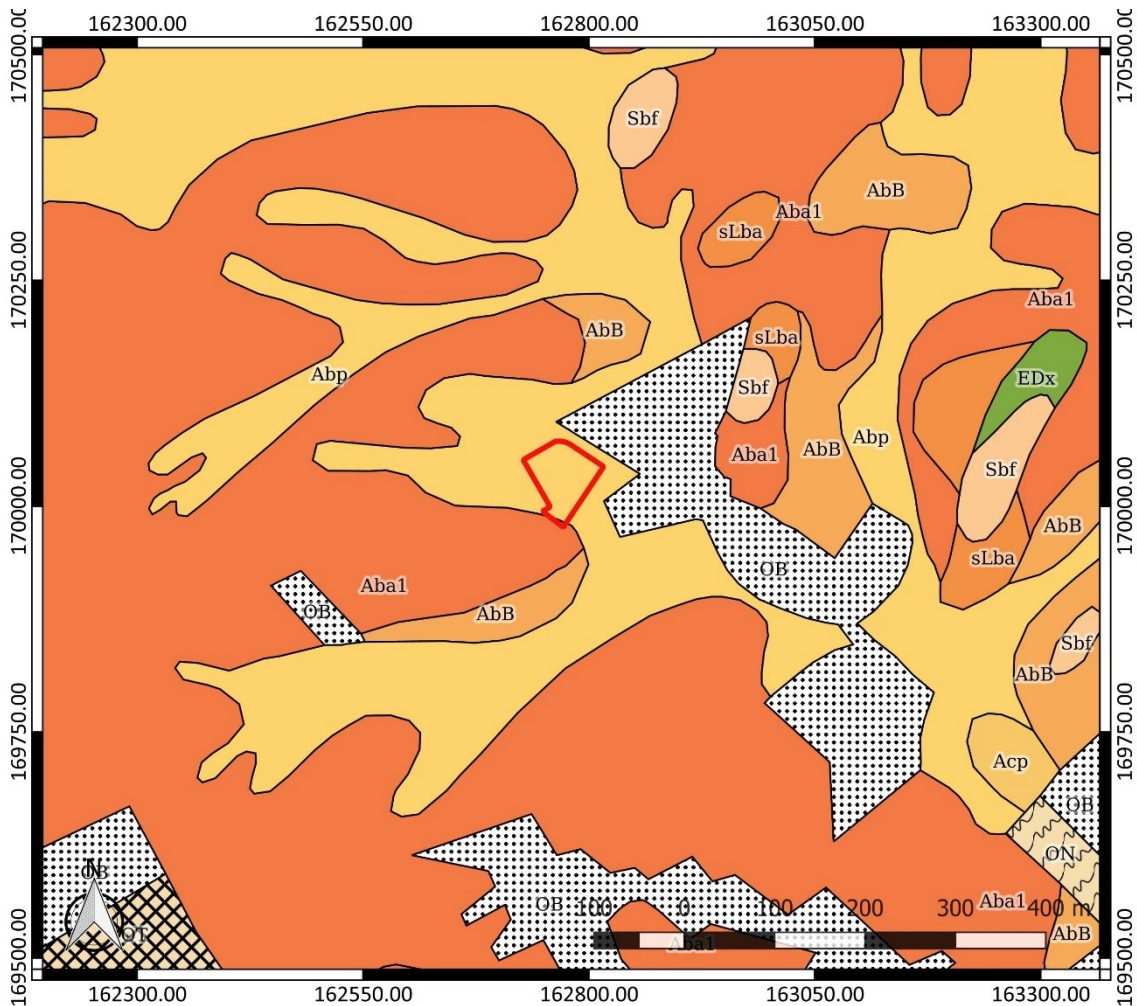
Figuur 10: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 11: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

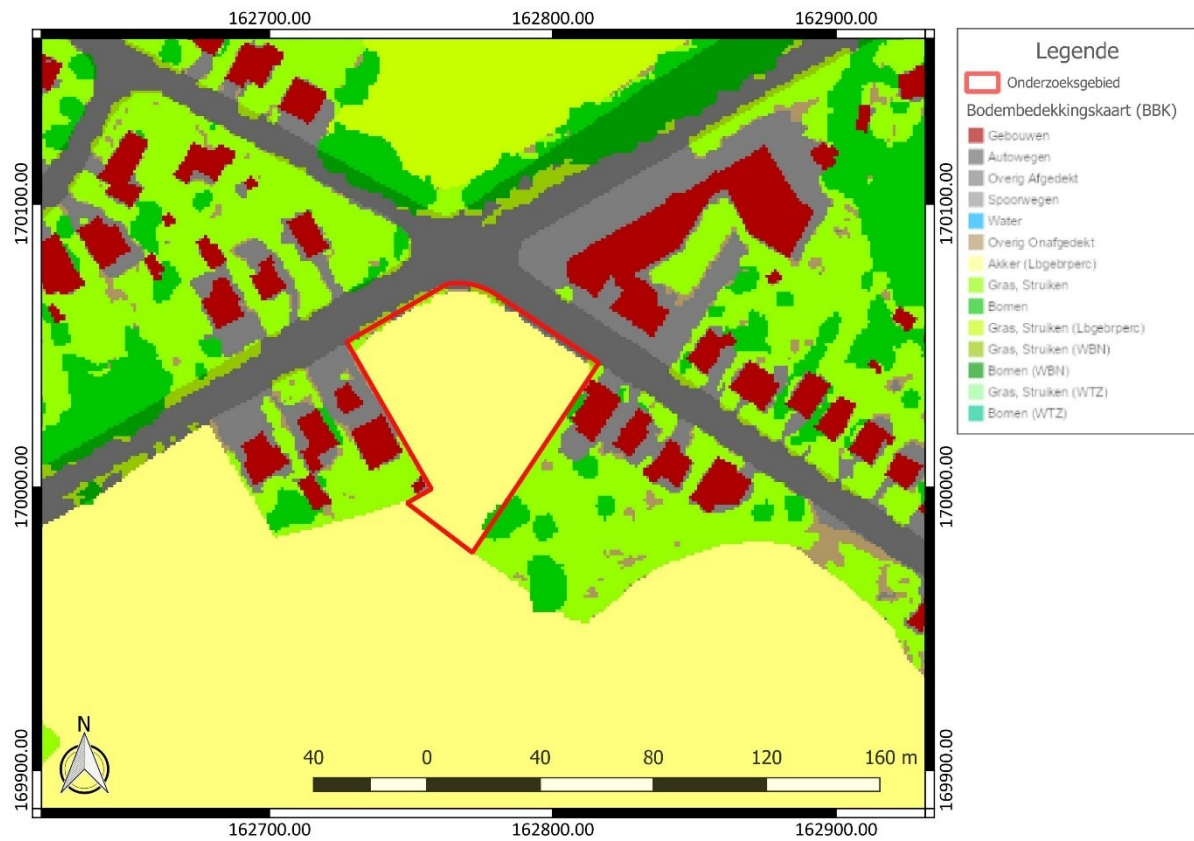
De bodemkaart (Figuur 12) situeert het grootste deel van het onderzoeksgebied ter hoogte van een droge leembodem zonder profiel (Abp). Het gaat om colluviale gronden. De bodem in het uiterste zuiden van het terrein bestaat volgens de bodemkaart uit een droge leembodem met textuur B

horizont en een dunne A horizon van minder dan 40 cm dik (Aba1). In de omgeving vinden we erg gelijkaardige bodems. We vermelden ook nog de situering van een droge leembodem met textuur B of structuur B horizont (AbB) in de buurt. De aangegeven bodems komen overeen met de verschillen die we opmerken in het reliëf op het DTM.

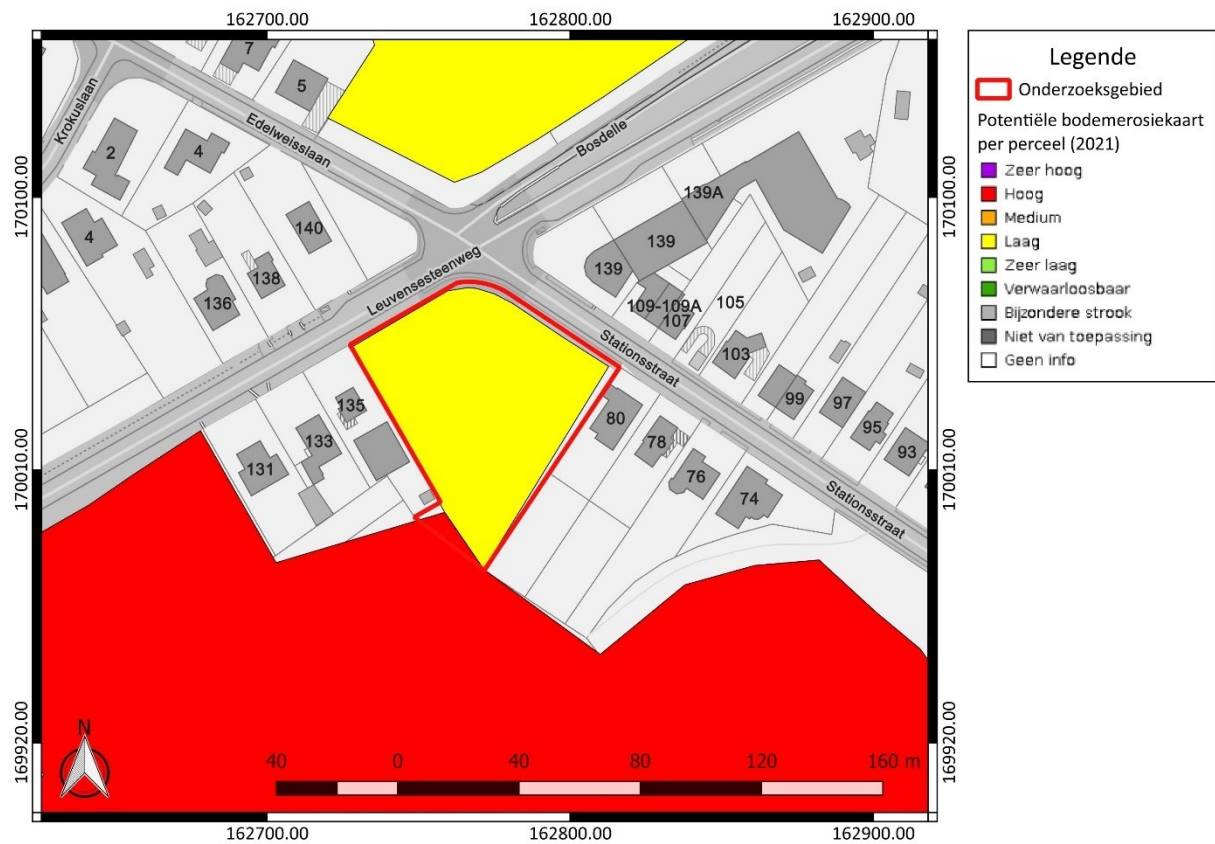

Figuur 12: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Het onderzoeksgebied wordt volgens de bodemgebruiksaanneke kaart ingenomen door akkerland (Figuur 13). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 5). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied overwegend laag. In het zuiden loopt de erosiegevoeligheid op tot hoog (Figuur 14).

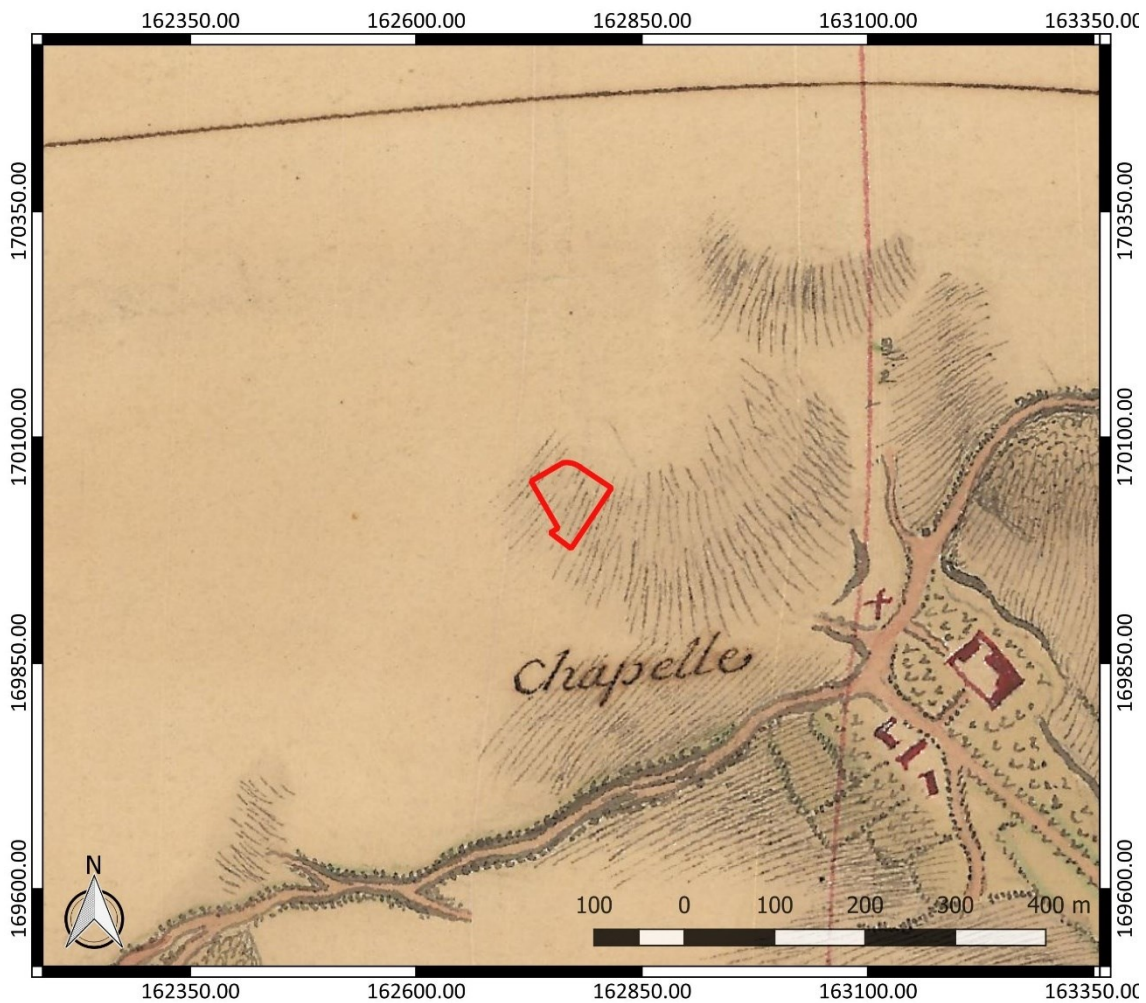
Figuur 13: Bodemgebruikskartaar met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 14: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Tervuren, in oorsprong 'Fura', dankt zijn benaming aan de ligging aan de Voer, een zijriviertje van de Dijle, dat ontspringt in de zoom van het Zoniënwoud. Het Zoniënwoud is het grootste en best bewaarde relict van het historische Kolenwoud dat zeker teruggaat tot de 4de eeuw. Een uitgebreid drevenpatroon doorsnijdt het bos. Het bos werd nooit geroid, waardoor de oorspronkelijke geomorfologie er bewaard bleef. In het Zoniënwoud zijn al op verschillende plaatsen neolithische sporen aangetroffen en ook sporen van Karolingische ijzersmeltovens. Het woud was tot op het einde van het ancien regime in het bezit van abdijen en adellijke families, die het gebruikten als jachtgebied en als bron van inkomsten door de verkoop van hout en als begrazingsterrein. Doorheen de tijd verdwenen verschillende delen bos, maar er waren ook periodes van herstel met de aanplant van nieuwe bomen. In 1843 werd het woud staats eigendom.⁸

Figuur 15: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

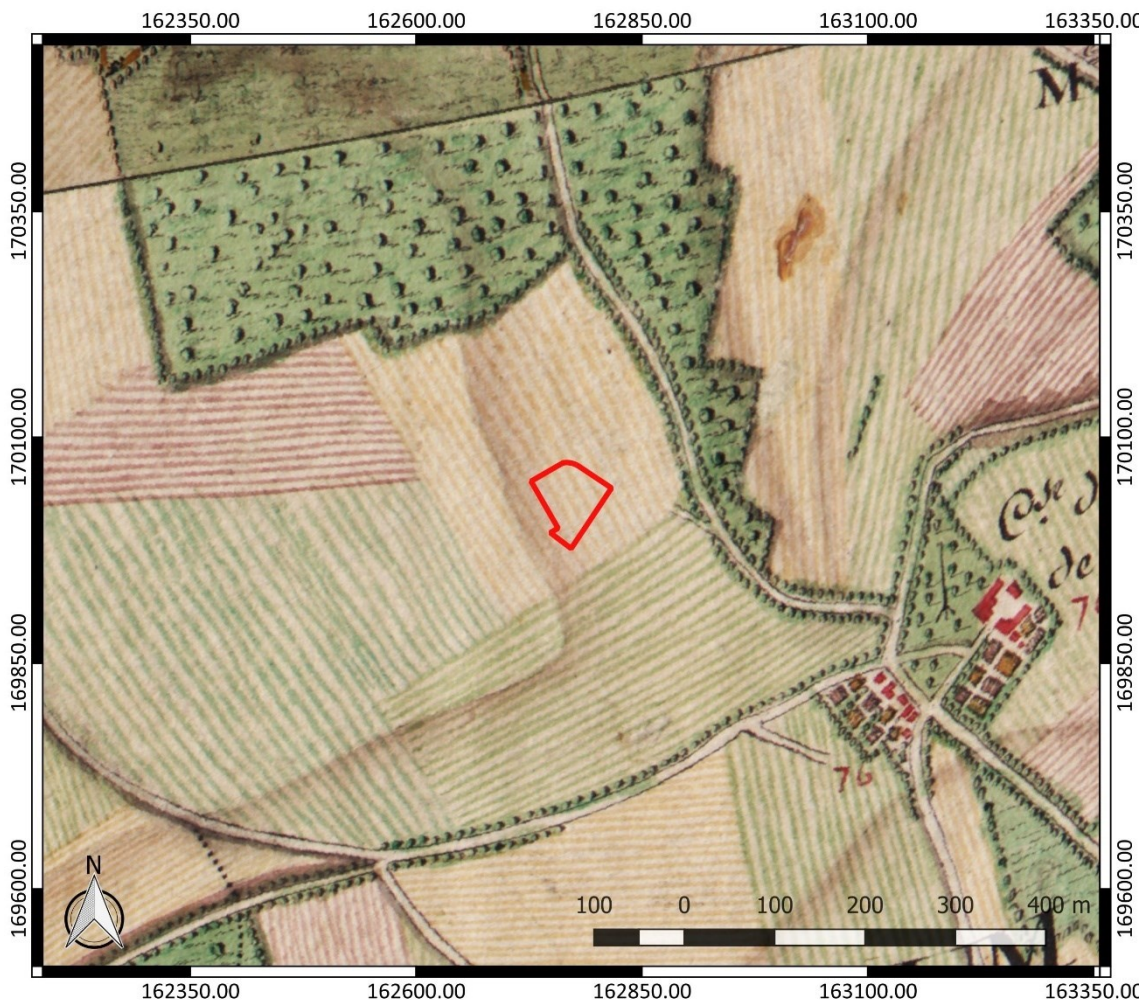
Vossem, de deelgemeente waar het onderzoeksgebied gesitueerd is, is sinds 1977 een deelgemeente van Tervuren. Het dorp wordt doorsneden door de Voer. De dorpskern met de kerk ligt op de noordelijke oever. De belangrijkste oude straten lopen parallel aan de Voer. De oudste bekende vermelding van Vossem dateert uit 1129. Het dorp ontstond door de ontginning van het bestaande

⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Zoniënwoud N.O., Kapucijnenbos, Bos van Marnix en Arboretum van Tervuren [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135094> (geraadpleegd op 20 maart 2024); Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Tervuren [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13612> (geraadpleegd op 20 maart 2024); Brichau/Huvenne/De Grootte 2013, 52-62

bosgebied door particulieren en kloosters, wat aanleiding gaf tot het ontstaan van meerdere grote hoeven. In de loop van de tweede helft van de 20ste eeuw, en vooral vanaf de jaren 1970, werden grote delen van het voorheen landelijke Vossem verkaveld en bebouwd.⁹

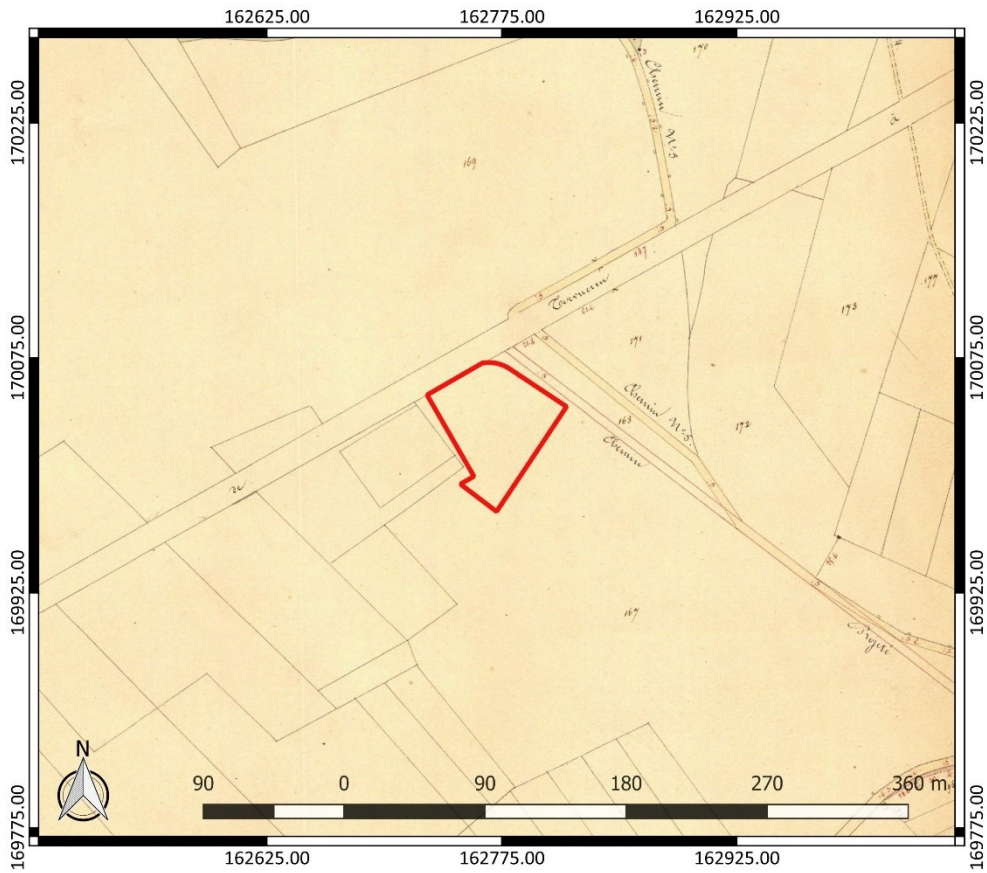
Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich op een helling (Figuur 15). Mogelijk was het terrein in gebruik als akkerland. Ten zuidoosten wordt bebouwing weergegeven op de kaart. We zien ook de aanduiding van een kapel.

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is inderdaad te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 16). Ten oosten zien we reeds de historische voorloper van de huidige Stationsstraat. Ten zuidoosten zien we opnieuw bebouwing, met nu ook de aanduiding van een schandpaal. Een deel van de bebouwing wordt aangeduid als de “Hoeve van het Luxemburgcollege”. In de omgeving vinden we overwegend akkerland, maar er zijn ook beboste zones te zien.

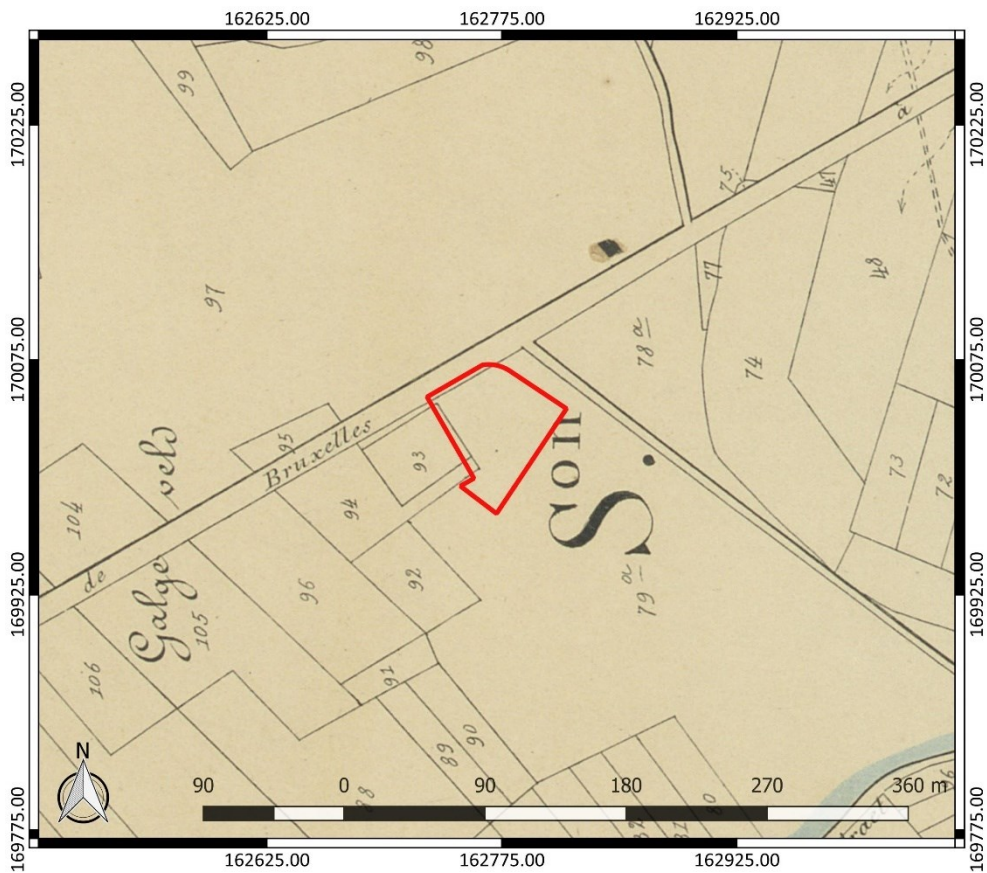

Figuur 16: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

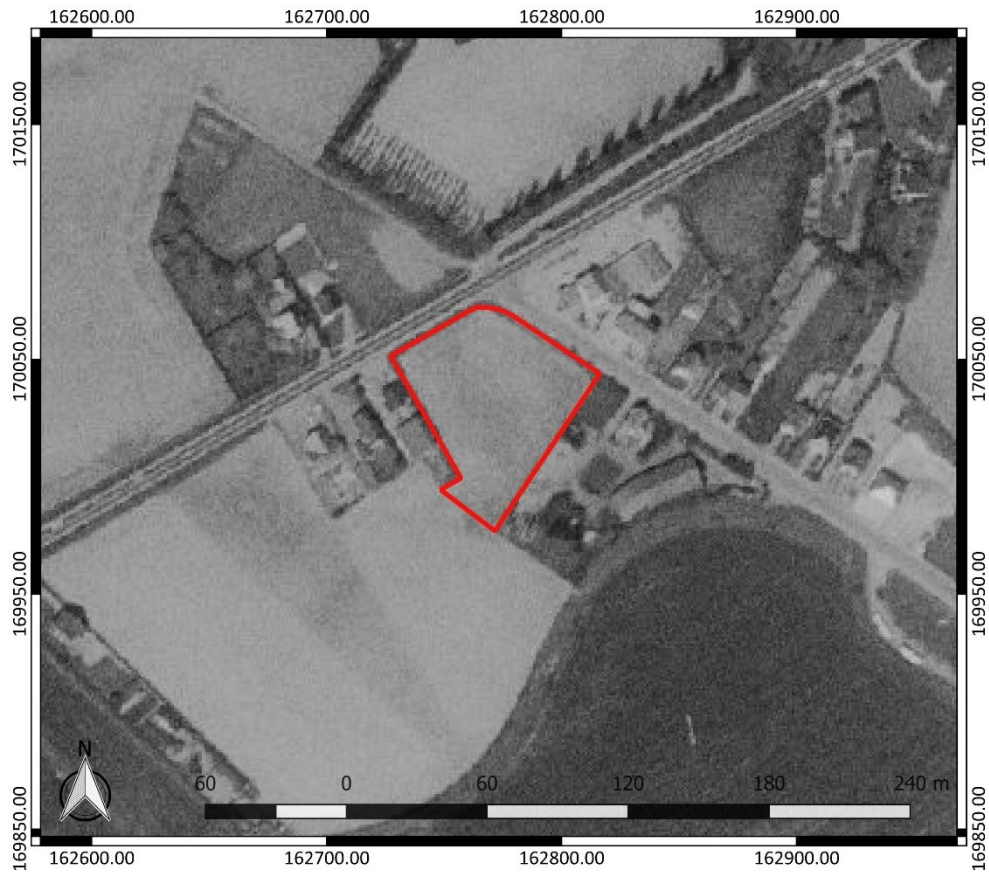
⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Vossem [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13620> (geraadpleegd op 20 maart 2024).

Figuur 17: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog steeds geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 17). We zien nu dat ten noordwesten van het terrein de Leuvensesteenweg te zien is. De weg die eerder al ten noorden van het terrein liep, werd rechtgetrokken om de verbinding met de Leuvensesteenweg te maken. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 19) toont ons dat het terrein nog steeds in gebruik is als akkerland. Het is grotendeels onbebouwd. De bebouwing in de omgeving is sterk toegenomen. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 20) toont dat het terrein nog steeds in gebruik is als akkerland. De bebouwing in de omgeving is nog verder uitgebreid. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 5).

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 21). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Op korte afstand ten westen vinden we de aanduiding van een galg die gekend is van een 17de-eeuwse kaart (CAI ID 218663).¹⁰ Naar het zuidoosten toe vinden we de aanduiding van de “Hoeve van het Luxemburgcollege”, die we hoger ook reeds opmerkten op één van de historische kaarten (CAI ID 5237). De oorsprong van de hoeve zou teruggaan tot de 13de eeuw.¹¹

Verder naar het zuidoosten toe en op kortere afstand tot de Voer vinden we het dorpscentrum van Vossem. CAI ID 163442 is de aanduiding van een site met walgracht die gekend is van de 18de-eeuwse Ferrariskaart.¹² Ter hoogte van CAI ID 2466 vinden we de parochiekerk Sint-Paulus. Het oudste deel van de kerk werd gebouwd in de 12de eeuw.¹³ Landschappelijk booronderzoek uitgevoerd in de buurt van de kerk geeft de aanwezigheid van een A-C bodemopbouw aan (CAI ID 981513).¹⁴

Ter hoogte van de Voer vinden we de watermolen van het Hof ter Munt (CAI ID 640). De watermolen dateert uit de 13de tot 15de eeuw.¹⁵ Aan de overzijde van de Voer vinden we het Hof der 12 apostelen (CAI ID 4808). De hoeve is nog gedeeltelijk bewaard. De oorsprong zou teruggaan tot de 12de eeuw.¹⁶

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Galg [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/218663> (geraadpleegd op 21 maart 2024).

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Hof Oudenvoorde [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/5237> (geraadpleegd op 21 maart 2024).

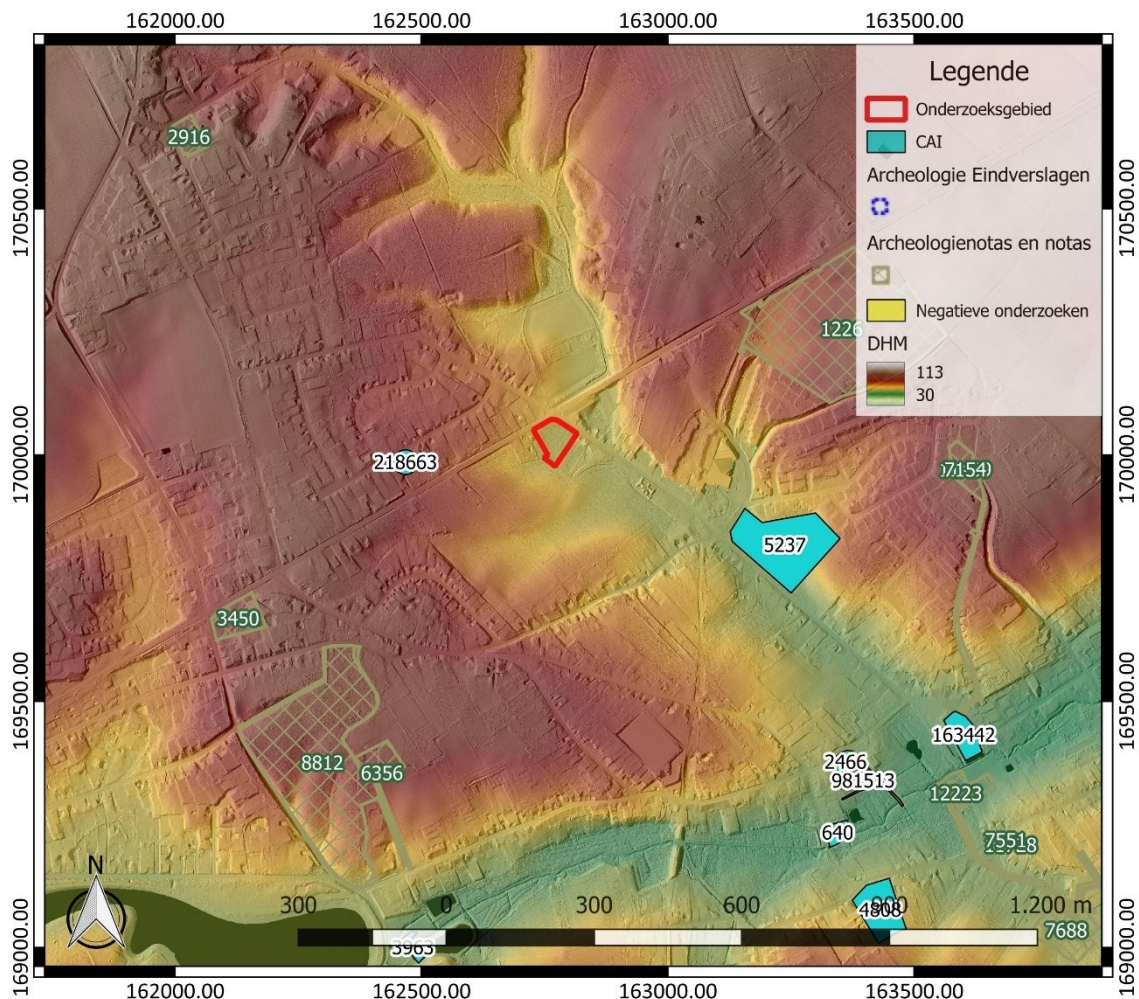
¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Walgrachtsite [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/163442> (geraadpleegd op 21 maart 2024).

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Paulus [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2466> (geraadpleegd op 21 maart 2024).

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Dorpsplein [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/981513> (geraadpleegd op 21 maart 2024).

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Watermolen van het Hof ter Munt [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/640> (geraadpleegd op 21 maart 2024).

¹⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Hof der 12 apostelen [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/4808> (geraadpleegd op 21 maart 2024).

Figuur 21: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerendergoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DTM 5 m

Ten oosten van het onderzoeksgebied vond ook al een landschappelijk bodemonderzoek plaats ter hoogte van ID 1226. Uit het booronderzoek blijkt dat het terrein slechts een laag archeologisch potentieel kent. Verder vooronderzoek werd er niet geadviseerd.¹⁷ Bij terreinonderzoek (ID 11409), eveneens ten oosten, werden geen steentijd artefacten of relevante archeologische sporen gevonden.¹⁸

Bij onderzoek ten westen van het onderzoeksgebied, ter hoogte van ID 8812, bleken enkele zones steentijd potentieel te kennen. Onderzoek naar steentijd artefactensites bracht een afslag, twee afslagfragmenten en enkele kleine vuursteenfragmenten aan het licht. Ze werden verspreid gevonden. Bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites bleek niet aan de orde. Een proefsleuvenonderzoek dient nog plaats te vinden.¹⁹

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in

¹⁷ Datema/Miedema 2016, 30-35

¹⁸ De Roeck/Van den Notelaer/Stevens 2019, 21-31

¹⁹ Van Genechten/Pawelczak/Perdaen 2022, 41-58

de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied bevindt zich ter hoogte van een insnijding in het Brabants Plateau. De potentiële bodemerosiekaart geeft aan dat de erosiegevoeligheid van het terrein laag tot hoog is en ook de bodemkaart geeft aan dat erosie heeft plaatsgevonden. Ze situeert een bodem zonder profiel binnen het onderzoeksgebied. Dit maakt dat het bodemarchief mogelijk slecht bewaard gebleven is en dat er op dit moment heel wat onduidelijkheid is over precieze de bewaringstoestand van het bodemarchief.

Gekende archeologische waarden in de omgeving dateren uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Op dit moment is de aanwezigheid van relevante archeologische resten uit andere periodes echter ook nog niet uit te sluiten. Historische kaarten geven aan dat het terrein minstens sinds de 18de eeuw tot op heden in gebruik was als akkerland.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het onderzoeksgebied worden in een zone van ca. 1590 m² werken gepland met het oog op het bouwrijp maken van de verkaveling en de oppervlakte van de kavels die verkocht en verhuurd zullen worden voor meer dan negen jaar, waarop een recht van erfpacht of opstal gevestigd zal worden of waarvoor een van die overdrachtvormen aangeboden zal worden, zulks met het oog op woningbouw of de oprichting van constructies. De precieze impact van de woningen, bijhorende nutsvoorzieningen en omgevingsaanleg is op dit moment nog niet bekend. Dit doet besluiten dat binnen de zone van ca. 1590 m² het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

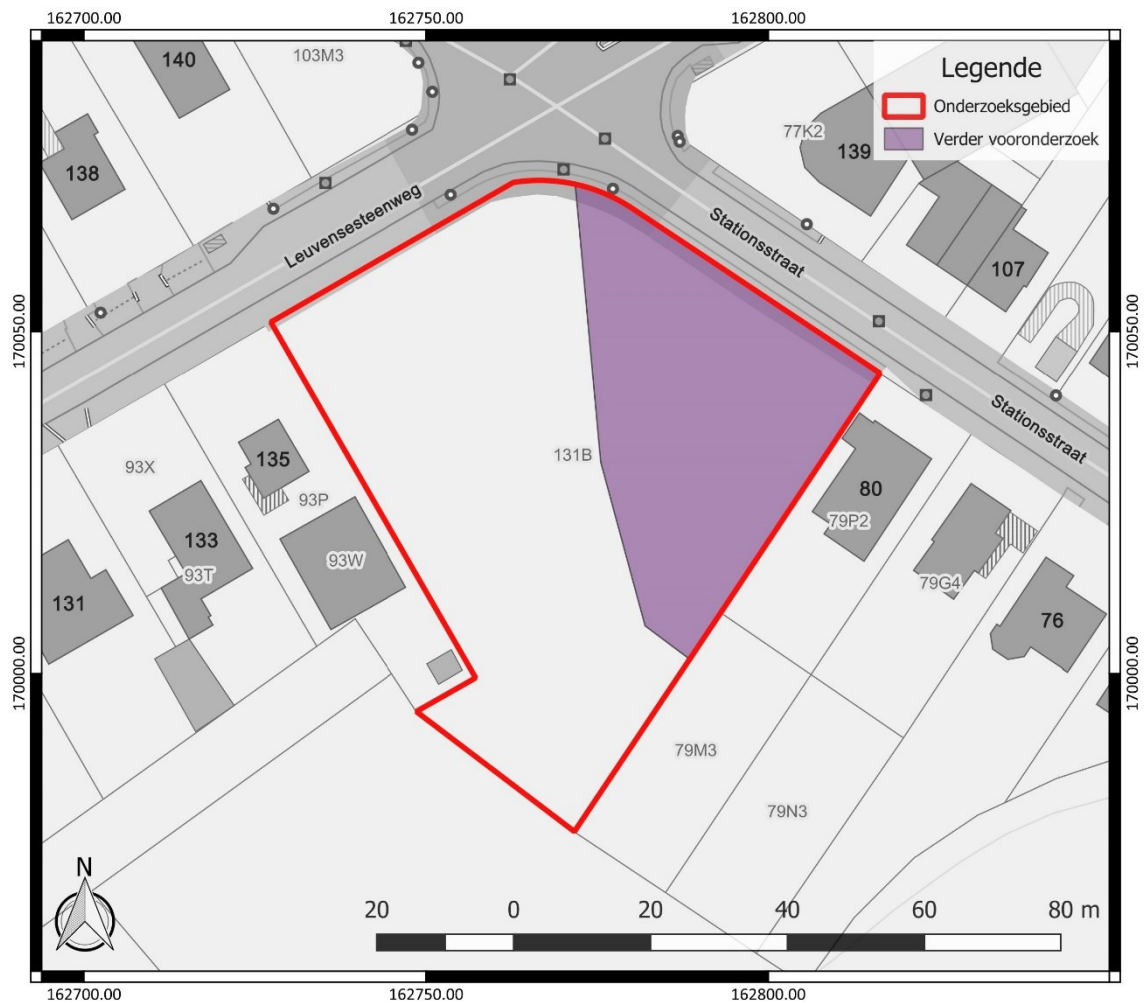
Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied mogelijk archeologisch potentieel kent. Op het terrein kunnen resten voorkomen uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Historische kaarten tonen ons dat het terrein minstens sinds de 18de eeuw tot op heden in gebruik was als akkerland. Wel zijn er ernstige vraagtekens te plaatsen bij de bewaringstoestand van het aanwezige bodemarchief. De bodemkaart en de potentiële bodemerosiekaart geven aan dat op het terrein in het verleden reeds erosie heeft plaatsgevonden. Wat de impact daarvan precies is geweest, is momenteel onduidelijk. De geplande werken betekenen wel een bijkomende bedreiging voor het aanwezige bodemarchief in een zone van ca. 1590 m². Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig in de zone die bedreigd wordt door de geplande werken.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is mogelijk binnen het onderzoeksgebied, maar de onderzoeksmethode dient sowieso nog gevolgd te worden door andere onderzoeksmethodes. Het is daarom kosten-baten efficiënter om meteen over te gaan tot een andere onderzoeksmethode.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

Figuur 22: Aanduiding van de zone waar verder vooronderzoek nodig is, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de inrichting van een verkaveling binnen het onderzoeksgebied, diende een archeologienota opgesteld te worden. Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat het terrein archeologisch potentieel kent, maar ook dat er veel onduidelijkheid is over de bewaringstoestand van het bodemarchief omdat erosie in het verleden een negatieve impact gehad kan hebben. Wel is duidelijk dat de geplande werken een bijkomende bedreiging voor het aanwezige bodemarchief vormen. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein, de onduidelijkheid omtrent de bewaringstoestand van het bodemarchief en de negatieve impact van de geplande werken is verder vooronderzoek op het terrein nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Baeyens, L./R. Dudal 1958: *Bodemkaart van België. Zaventem 88E*, s.l.

Brichau, I./P. Huvenne/M. De Groote, 2013: *Uitgebreid beheersplan boscomplex Zoniënwood, Hoeilaart*.

Datema, R.R./F.R.P.M. Miedema, 2016: *AZ Keiberg Vossem – Tervuren. Een archeologienota*, Brugge (VEC Nota 29).

De Roeck, W./D. Van den Notelaer/F. Stevens, 2019: *TERV 3008, Tervuren. Een nota*, Geel (VEC nota 956).

Schroyen, K., P. Buffel, en J. Matthijs 2003: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel*, Lubbeek.

Van Genechten, B./P. Pawelczak/Y. Perdaen, 2022: *Archeologienota Tervuren, Smisstraat Waalsebaan. Deel 1. Verslag van Resultaten*, Gent (BAAC Vlaanderen Rapport 2102).

4.2 Websites

Cartesius (2024)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2024)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2024)
<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2024)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2024)
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2024)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

